

кримінального провадження або постановлення виправдувального вироку. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С. 96–102.

5. Ярмиш Н. Провокація підкупу та співучасть у корупційних злочинах: парадокси кримінально-правового регулювання. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 4/2. С. 111-116.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-318-0-105>

Бондар Д.В.

*кандидат наук з державного управління,
ректор,*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID ID: 0009-0004-9571-7828

м. Львів, Україна

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД

Сучасна система цивільного захисту в Україні побудована у відповідності до норм чинного законодавства і розрахована на функціонування як в мирний час, так і в особливий період.

Після підписання Президентом України 24 лютого 2022 року Указу № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» система цивільного захисту України почала функціонувати в нових реаліях, які вимагають від органів публічної адміністрації, які реалізують державну політику у сфері цивільного захисту, постійної підвищеної готовності до реагування на надзвичайні ситуації, мобілізації всіх доступних сил та засобів цивільного захисту, а також впровадження нових технологій з метою покращення взаємодії між підрозділами ДСНС України, іншими органами публічної адміністрації, керівниками підприємств, установ та організацій, незалежно від форми власності, та громадянами.

Так, у відповідності до ч. 4 ст. 8 Кодексу цивільного захисту України, додатковими завданнями єдиної державної системи цивільного захисту у період дії воєнного стану є: оповіщення органів управління та сил цивільного захисту єдиної державної системи цивільного захисту, а також населення про загрозу застосування чи застосування засобів ураження; введення в дію та реалізація планів цивільного захисту на особливий період; приведення органів управління та сил цивільного захисту, пунктів управління, систем зв'язку та оповіщення у готовність

до дій в умовах особливого періоду; організація та проведення рятувальних та інших невідкладних робіт, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли внаслідок воєнних (бойових) дій, у тому числі із застосуванням засобів ураження; переведення органів управління і сил цивільного захисту на штати воєнного часу; уточнення потреби в захисних спорудах для укриття населення та приведення у готовність усіх об'єктів фонду захисних споруд цивільного захисту, забезпечення цілодобового доступу до таких об'єктів; здійснення заходів із забезпечення захисту джерел водопостачання; здійснення заходів із забезпечення сталої роботи або безаварійної зупинки суб'єктів господарювання, забезпечення живучості об'єктів критичної інфраструктури, призначених для життєзабезпечення населення; здійснення постійного радіаційного та хімічного спостереження; здійснення заходів щодо підвищення рівня протипожежного захисту об'єктів та територій; проведення (у разі потреби) за окремим рішенням Кабінету Міністрів України, відповідних місцевих органів виконавчої влади (військових адміністрацій) евакуації населення та матеріальних і культурних цінностей з районів можливих бойових дій у безпечні райони; навчання населення способам захисту від наслідків надзвичайних ситуацій, спричинених застосуванням засобів ураження; відновлення та підтримання громадського порядку в населених пунктах та на територіях, що зазнали впливу засобів ураження; виконання інших завдань та заходів, передбачених планами цивільного захисту на особливий період [1].

Правовою основою функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в особливий період є також Положення про єдину державну систему цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

Так, у відповідності до п. 23 вказаного Положення, в особливий період єдина державна система цивільного захисту функціонує відповідно до вимог Кодексу цивільного захисту України та з урахуванням особливостей, що визначаються згідно із Законами України «Про правовий режим воєнного стану», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», а також іншими нормативно-правовими актами [2].

Переведення єдиної державної системи цивільного захисту у режим функціонування в умовах особливого періоду здійснюється відповідно до актів Президента України, Кабінету Міністрів України, планів цивільного захисту на особливий період.

З моменту оголошення рішення про мобілізацію (крім цільової) або доведення його до виконавців стосовно прихованої мобілізації чи введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях єдина державна система цивільного захисту переводиться у режим функціонування в умовах особливого періоду в повному обсязі або у

межах відповідних регіонів (п. 25 Положення про єдину державну систему цивільного захисту) [2].

Причому передбачено, що підготовка єдиної державної системи цивільного захисту до виконання завдань цивільного захисту в умовах особливого періоду здійснюється завчасно у мирний час, а виконання завдань цивільного захисту під час функціонування єдиної державної системи цивільного захисту в умовах особливого періоду здійснюється у взаємодії з відповідним військовим командуванням [2].

Таким чином, важливою є оперативна інформаційна взаємодія підрозділів ДСНС України з військовим командуванням відповідного регіону, для чого необхідні надійні засоби комунікації.

Ключову роль в ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного характеру відіграє Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка здійснює безпосереднє керівництво діяльністю єдиної державної системи цивільного захисту.

До правових засад адміністративно-правового регулювання у сфері забезпечення безпеки життєдіяльності та цивільного захисту в умовах воєнного стану також слід віднести Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733 [3].

Вказане Положення визначає порядок організації оповіщення органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, органів управління і сил цивільного захисту та населення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, їх подальшого інформування з метою вжиття заходів безпеки, забезпечення зв'язком органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідації їх наслідків, а також забезпечення функціонування апаратури і технічних засобів оповіщення та технічних засобів електронних комунікацій. Дія цього Положення поширюється на центральні і місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, операторів електронних комунікацій, аудіальні чи аудіовізуальні медіа, а також підприємства, установи, організації незалежно від форми власності і господарювання [3].

У відповідності до п. 30-1 Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту, після отримання інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій воєнного характеру від чергових змін пунктів управління органів військового управління Збройних Сил України оперативно-чергова служба на пункті управління ДСНС негайно засобами загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення здійснює оповіщення центральних органів виконавчої

влади, що створюють функціональні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту, Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій, територіальних органів ДСНС через відповідні оперативно-чергові (чергові), оперативно-диспетчерські служби [3].

Крім того, згідно п. 31-1 вказаного Положення, після отримання інформації про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій воєнного характеру засобами загальнодержавної автоматизованої системи централізованого оповіщення або від чергових змін пунктів управління органів військового управління Збройних Сил України оперативно-чергова (чергова) служба, що здійснює оповіщення в разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації на регіональному (місцевому) рівні, негайно засобами територіальної автоматизованої системи централізованого оповіщення (місцевої автоматизованої системи централізованого оповіщення) здійснює оповіщення місцевих органів виконавчої влади (органів місцевого самоврядування), підприємств, установ, організацій, органів управління та сил цивільного захисту і населення [3].

Автоматизована система централізованого оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій є сукупністю організаційно і технічно поєднаних програмних і технічних засобів, електронних комунікаційних мереж, телемереж та інших засобів оброблення та передачі (відображення) інформації, що призначені для своєчасного доведення сигналів та інформації з питань цивільного захисту до органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів управління і сил цивільного захисту, підприємств, установ, організацій та населення.

Проте, на практиці автоматизована система централізованого оповіщення представлена більшою мірою гучномовцями, які ретранслюють сигнал «Повітряна тривога», а також обміном повідомленнями засобами телекомунікаційного зв'язку, в той час коли сучасні інформаційні технології сконцентровані у звичайному смартфоні.

Таким чином, з метою удосконалення єдиної державної системи цивільного захисту та оптимізації її функціонування в особливий період необхідно використовувати інноваційні інформаційні технології, зокрема, мобільні застосунки, які дозволяють оперативно оповіщати громадян про небезпеку настання або безпосередній початок надзвичайної ситуації, а також дозволяють оперативно мобілізувати людські і матеріально-технічні ресурси та здійснювати координацію сил і засобів цивільного захисту на місці події.

До прикладу, на даний час достатньо популярним серед населення є мобільний застосунок «Повітряна тривога», який розроблений

комерційною компанією за сприяння Міністерства цифрової трансформації України.

Перспективним мобільним застосунком для удосконалення єдиної державної системи цивільного захисту є Система оповіщення та реагування «Я доброволець», яка є інноваційною цифровою платформою для мобілізації соціально активних громадян, які готові добровільно прийняти участь в ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків з урахуванням їх фахової підготовки (спеціалізації), а також їх місцезнаходження (геолокації).

Наразі вказана Система проходить тестові випробування та вирішення питання щодо впровадження в практичну діяльність ДСНС України.

Для того, щоб долучитися до роботи вказаної системи громадянину достатньо буде встановити відповідний мобільний застосунок та надати свої анкетні дані, доступ до геолокації та добровільну згоду на участь в ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків. В подальшому така особа буде отримувати сповіщення про надзвичайні ситуації, які виникли поблизу її місця проживання чи місця знаходження, характеристики надзвичайної ситуації та необхідні сили та засоби цивільного захисту для її ліквідації.

Отже, з метою поширення позитивного досвіду використання перспективної Системи оповіщення та реагування «Я – доброволець» та відповідного мобільного застосунку на територію всієї держави, доцільно затвердити спільним наказом МВС України та Міністерством цифрової трансформації України Порядок використання вказаної Системи та відповідного мобільного застосунку.

Також доцільно розвивати можливості використання роботизованих систем з елементами штучного інтелекту в процесі ліквідації надзвичайних ситуацій воєнного характеру на об'єктах та територіях, де саме перебування людини є небезпечним. З цією метою доцільно прийняти окремий Закон України «Про штучний інтелект» та підзаконні нормативно-правові акти, які будуть регламентувати використання штучного інтелекту у сфері цивільного захисту.

Перспективність подальшої наукової розробки даної теми обумовлена необхідністю формулювання конкретних пропозицій щодо удосконалення чинного адміністративного законодавства та юридичної практики у сфері цивільного захисту та забезпечення безпеки життєдіяльності в особливий період.

Література:

1. Кодекс цивільного захисту України від 2 жовтня 2012 р. № 5403-VI. Дата оновлення: 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

2. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11. Дата оновлення: 03.05.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-p#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

3. Про затвердження Положення про організацію оповіщення про загрозу виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій та організації зв'язку у сфері цивільного захисту: постанова Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2017 р. № 733. Дата оновлення: 25.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2017-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.05.2023).